

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

Сақтар туралы тарихи мәліметтер

ЖАРИЯЛАНДЫ
06.02.2018СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/29744/>

АННОТАЦИЯ / АҢДАТПА

Эрекова Шұға Аширбаевна

Сақтар – ежелгі дәуірде Қазақстан, Орталық Азия және қазіргі Иран аумағында өмір сүрген көшпелі тайпалар бірлестігі. Олар б.з.б. I мыңжылдықтың ортасынан бастап тарихта белгілі болды. Сақтар туралы деректер антикалық авторлардың еңбектерінде, ежелгі парсы және қытай жазбаларында кездеседі.

Сақтар туралы негізгі тарихи мәліметтер:

1. Сақтардың шығу тегі мен атауы

- Ежелгі парсы жазбаларында сақтар «сака» деп аталады, бұл сөз «көшпенділер» немесе «итмұрын» мағынасын білдіруі мүмкін.
- Ежелгі грек авторлары сақтарды «скифтер» деп атаған. Геродот сақтарды үш топқа бөледі:
  - **Тиграхауда сақтары** (шошақ бөріктілер) – қазіргі Қазақстанның оңтүстік және Жетісу аймақтарында қоныстанған.
  - **Хаомаварга сақтары** – Мургаб өзені маңында өмір сүрген.
  - **Парадарайя сақтары** (теңіздің арғы бетіндегі сақтар) – Қаратеңіздің солтүстік жағалауларында мекендеген.

2. Сақтардың географиялық орналасуы

Сақтар қазіргі Қазақстан аумағында, Арал теңізінің маңы, Жетісу, Алтай, Тянь-Шань таулары мен Орталық Азияның жазықтарында өмір сүрді.

3. Сақтардың шаруашылығы

- **Көшпелі мал шаруашылығы** – олардың негізгі кәсібі. Қой, жылқы және түйе өсірді.
- **Аңшылық пен егіншілік** те қосалқы рөл атқарды.

4. Сақтардың мәдениеті мен қоғамы

- Сақтар жауынгер халық болды. Олардың қоғамы үш топқа бөлінді:
  - Жауынгерлер (қызыл түсті киім киген);
  - Абыздар (ақ түсті киім киген);
  - Егіншілер мен малшылар (сары және көк түсті киім киген).
- Әйелдер де ер адамдармен қатар жауынгерлікке қатысқан.

5. Сақтар туралы жазбаша деректер

- Парсы патшасы Дарийдің Бехистун жазбаларында сақтар туралы мәліметтер берілген. Онда сақтар Ахеменидтермен соғысқаны айтылады.
- Грек тарихшысы Геродоттың еңбектерінде сақтардың тұрмысы, соғыс тәсілдері, киімдері туралы айтылады.

6. Сақтардың атақты билеушілері

- **Томирис патшайымы** – массагет-сақтардың көсемі. Ол парсы патшасы Кирмен болған шайқаста жеңіске жетіп, тарихта есімі қалған.
- **Шырақ батыр** – парсы әскерімен күрескен сақ жауынгері.

7. Сақтардың өнері мен археологиялық ескерткіштері

- Сақтар «аң стилінде» өнер туындыларын жасаған. Бұл стильде алтыннан жасалған бұйымдар кең таралған.

- Археологиялық табыстардың ішіндегі ең әйгілісі – «**Алтын адам**». Ол Есік қорғанынан табылған және сақ дәуірінің мәдени байлығын көрсетеді.

Сақтардың тарихы – қазақ даласындағы ерте дәуірдегі өркениеттің ерекше беті. Олардың өмір сүру дағдысы, батырлық эпосы мен мәдени мұрасы түркі халықтарының қалыптасуына негіз болды.

ҚМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.